

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 -52/14
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. датум:

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА НПМ ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ
МИГРАНАТИМА/ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ

Извештај

о посети

Центру за смештај тражилаца азила у Бањи Ковиљачи

Београд, септембар 2014. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно нерегуларним мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Центар за смештај тражилаца азила у Бањи Ковиљачи
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука НПМ за унапређење поступања према нерегуларним мигрантима/тражиоцима азила у Републици Србији (бр. препоруке: 75-6/14).
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдским центром за људска права.
ВРСТА ПОСЕТЕ	Контролна посета
ДАТУМ ПОСЕТЕ	18. јул 2014. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је ненајављена.
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Вођа тима: Јелена Јелић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i></p> <p>Чланови тима: Никола Ковачевић, <i>Београдски центар за људска права</i> Гојко Пантовић, <i>Београдски центар за људска права</i> Драган Божовић <i>Београдски центар за људска права</i> Милена Васић <i>Београдски центар за људска права</i> Марко Гагић <i>преводац за арапски језик</i></p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви запослени у Центру за смештај тражилаца азила у Бањи Ковиљачи остварила су пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ свим просторијама и инсталацијама, фотографисање просторија, пружили све тражене информације, омогућили несметан увид у тражену документацију, без обзира на њен степен тајности.

Пријем и смештај тражиоца азила

У Центру за смештај тражилаца азила у Бањи Ковиљачи од оснивања па до дана посете тима НПМ примљено је укупно 2480 лица која су изразили намеру за тражење азила у Републици Србији. Приликом посете, у Центру је боравило 84 лица. Према речима управе, капацитети Центра су 86, док је у случају већег прилива лица могуће ставити у функцију још 12 резервних лежачева. Највећи број лица који је икада боравио у Центру је 109. Након отварања нових центара за азил у Тутину и Сјеници прекинута је пракса са прављењем листи чекања за пријем у Центар, већ се новопридошли тражиоци азила за које нема места упућују у центре у Тутину и Сјеници.

Да би одређено лице било примљено у Центар неопходно је да са собом има потврду о израженој намери да се тражи азил у РС. Пошто се јави у Центар, обезбеђење Центра прегледа потврду како би се уверило да се странац јавио у року од 72 сата од тренутка издавања потврде. Након тога, у присуству странца се изврши претрес његових личних ствари, након чега управник центра или друго лице које управник власти поучавају странца о његовим правима и обавезама током боравка у Центру, кућном реду Центра и осталим правилима.

По доласку у Центар странцу се одузима потврда о израженој намери да се тражи азил. Одузету потврду управа Центра копира и оригинални примерак шаље Одсеку за азил, док копију задржава за себе. Странцу коме је потврда издата не дозвољава се да код себе држи ни оригинални примерак, ни копију потврде. Током 2014. године једном се догодило да се у Центар приме странци без издатих потврда о израженој намери да се тражи азил.

Здравствени прегледи

Здравствени прегледи у Центру за азил у Бањи Ковиљачи обављају се сваког четвртка ујутру. Упрва Центра скренула је пажњу тиму НПМ да се у хитним ситуацијама, где је очигледно да је одређени странац тешко болестан, реагује без одлагања, те се болесно лице одмах спроводи до локалног здравственог центра. Садржај прегледа у складу је са Правилником о здравственим прегледима лица која траже азил приликом пријема у центар за азил.⁴ Обухвата анамнезу, објективни преглед, лабораторијски преглед крви, урина и столице, рентген плућа, а у случају потребе, странац с шаље и на одговарајући специјалистички преглед.

Одсуство из Центра за азил

У препоруци НПМ бр. 75-6/14 у погледу утврђивања идентитета странаца наведено је следеће: *„Овлашћена лица Центра прекинуће праксу одобравања одсуства ван Центра. Центри ће прекинути праксу „чувања“ соба, односно кревета, странцима који су по било ком основу напустили Центар. Смештајни капацитети који су ослобођени од стране њихових дотадашњих корисника ће се без одлагања уступити новопридошлим странцима који су упућени или спроведени у Центар.“*

Тим НПМ је током посете извршио увид у евиденцију издатих дозвола за одсуство из Центра и установио да се уочена пракса наставила. Наиме, од марта до јула месеца 2014. године издато је више од 130 дозвола за одсуствовање из Центра. Дозволе су издаване за одлазак у места попут Суботице, Шида, Боговађе и слично. Према речима управника, дневно се изда од 3 до 5 дозвола, а 99% странаца се никада не врати у Центар.

Материјални услови

У Центру за смештај тражиоца азила у Бањи Ковиљачи постоје следеће просторије: канцеларије за запослене, кухиња, трпезарија, просторија у функцији дневног боравка,

⁴ „Сл. гласник РС“ бр. 93/2008.

просторија за децу у којој се играју и проводе време током боравка у Центру, собе за спавање и за сваки спрат заједничко купатило и заједнички мокри чвор.

Кухиња задовољава хигијенске услове. Уредна је, чиста и адекватно опремљена. Трпезарија је опремљена са столовима и столицама и хигијена је, такође, задовољавајућа. Заједничка просторија, која је у функцији дневног боравка, има столове, фотеље и у њој се налазе оптички уређаји.

За децу која бораве у Центру предвиђене су посебне просторије у којима проводе време током боравка у Центру. Садржај је разноврстан, од игре преко едукације, у складу са узрастом деце која бораве у Центру.

Собе за спавање су у лошем стању. Наиме, зидови су неодржани, прљави и потребно им је хигијенско кречење. Уочено је да су зидови у собама углавном ишарани, као и да су корисници не одржавају хигијену просторија у којима бораве и које користе. У појединим собама се смешта већи број лица од предвиђеног. У тим собама поред кревета се користе и душеци као додатни лежај, који се постављају на под. Кревети су опремљени душецима, јастуцима, постељином и ћебадима. Све собе имају прозоре који се отварају, а неке собе имају и терасе.

Заједничка купатила и мокри чворови се налазе на сваком спрату. Санитарни уређаји су доста хигијенски запустени, а неке од њих је потребно и заменити.

Простор око Центра који служи као двориште је пространо, а корисници Центра ту проводе доста времена.

По потреби Центар корисницима обезбеђује гардеробу.